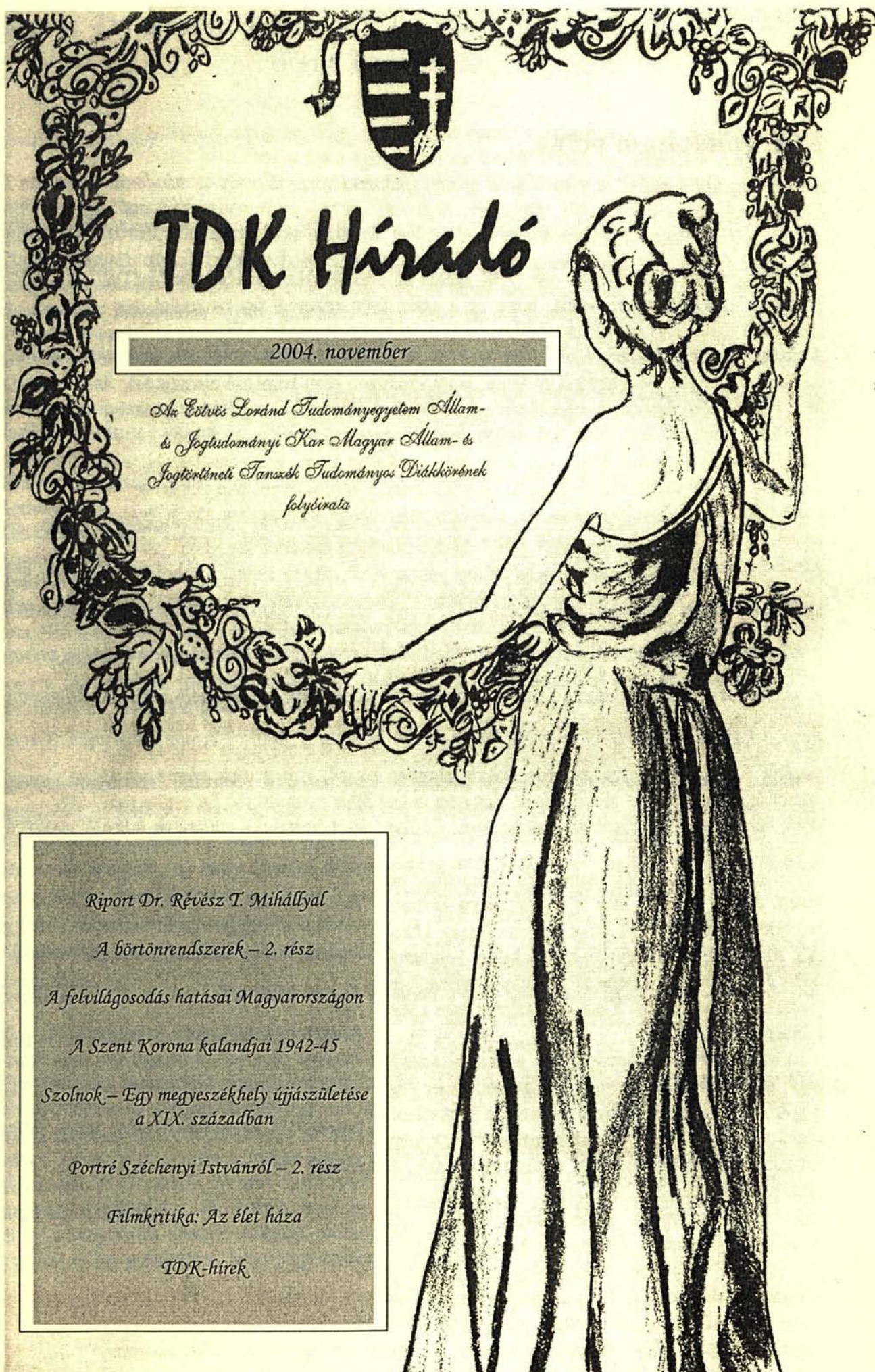

TDK Híradó

2004. november

*Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam-
és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és
Jogtörténelmi Tanszék Tudományos Diákkörének
folyóirata*

Riport Dr. Révész T. Mihállyal

A börtönrendszerek – 2. rész

A felvilágosodás hatásai Magyarországon

A Szent Korona kalandjai 1942-45

*Szolnok – Egy megyeszékhely újjászületése
a XIX. században*

Portré Széchenyi Istvánról – 2. rész

Filmkritika: Az élet háza

TDK-hírek

Mindenkit szeretettel üdvözlök az őszi szünetről visszatérve! Remélem mindenki kipihente magát (a lehetőségekhez képest), és újult erővel, mindenre nyitottan és kíváncsian tartja kezében megjelenő újságunkat! Kaptam kedvező visszajelzéseket az első számmal kapcsolatban, így nem alaptalanul gondolható arra, hogy sokak tetszését elnyerhette. Ennek kapcsán nagy örömmel jelenthetem be, hogy szerény véleményem szerint most felülmúltuk magunkat, ha tartalmilag nem, de formailag mindenképpen. Nemcsak az újság külleme, hanem a cikkekhez kapcsolódó képek tekintetében is.

Rovataink folytatódnak tovább: ezúttal a tanszék részéről az év első, nagysikerű előadását tartó Révész T. Mihály mutatkozik be, bevallom őszintén idestova négy éve járok erre az egyetemre, de rengeteg olyan dolog derült ki számomra róla, amelyről eddig nem volt tudomásom. Ismertetjük a börtönrendszerek további válfajait, új város, ezúttal Szolnok történetébe pillanthatunk bele, és folytatódik Széchenyi István kalandos, de tragikus életútja is. Kedvenc írásaink ezúttal időben egymástól távol jelentkeznek, először a felvilágosodás korába kalandozunk el, majd próbáljuk nyomon követni a Szent Korona históriáját. Természetesen ezúttal sem marad el a generációnk kulturális művelését célzó Kultúra-rovatunk, ahol ezúttal a filmek felé kacsintgatunk. És ezen túlmenően értesülhettek a TDK eddigi és várható programjairól is!

Nagyon nagy örömünkre szolgált, hogy az újságot is legalább akkora érdeklődés kísérte, mint a TDK működését, és legalább öt perc alatt elfogyott az összes példány. Optimistán remélem, hogy ez nem csak a „kedvező árnak” volt köszönhető. Továbbra is van arra lehetőség, hogy e-mailben (mohacsiba@freemail.hu) jelezzétek, ha valami ötletetek, véleményetek, esetleg cikketek van, mindent örömmel fogadunk! További kellemes napot, hetet kívánok mindenkinek! Vizsgaidőszakig még jelentkezünk!

Mohácsi Barbara

Riport Dr. Révész T. Mihálllyal, tanszékünk oktatójával, a győri jogi kar vezetőjével

Írta: Beke-Martos Judit és Pafféri Zoltán

Név: Révész Tamás Mihály

Születési hely, idő: Budapest, 1945. december 6.

Családi állapot: nő, két gyermek, két unoka

Tanulmányok: ELTE ÁJK (1965-1970)

Munkahely: Széchenyi István Egyetem Gazdaság- és Jogtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Intézet

Kedvenc étel: paprikás csirke (többek között)

Kedvenc ital: jó bor, pálinka, whisky

Kedvenc színész, színésznő: Ruttkai Éva, Garas Dezső

Kedvenc film: a londoni 6:3 – „Nem vagyok vizuális alkat; ami nem köt le, az nem tudom megnézni”

Kedvenc együttes: Bee-Gees, Eric Clapton, Dire Straits

Kedvenc író: Thomas Mann

Kedvenc ország: Magyarország, Anglia

Kedvenc autó: Citroen Xsara 2.0 HDi

Gyűjt-e valamit: Különböző dokumentumokat, papírokat a közel- és régmúltból

Még egy érdekes információ: Hogy mit jelent a T-betű a Tanár Úr nevében? Amikor a Magyar Hírlapnál dolgozott, a honoráriumát postán küldték. Akkortájt kezdett egy Révész Tamás nevű, azóta neves fotóművész is a szakmában tevékenykedni, és bizony-bizony előfordult, hogy a tiszteletdíjak ide-oda vándoroltak. Ez vezetett ahhoz, hogy a második keresztnévét is használja, az elsőt, pedig lerövidítse.

2004. október 28., délután négy óra; második emelet, 209-es szoba. A tanszék melletti üvegajtón át halvány fény szűrődik, a szürkületbe dermedt folyosóra. Az előszobába lépve nyitott ajtó és kellemes szivarillat fogad minket. A Tanár Úr a számítógépén dolgozik, közben zenét hallgat, int, hogy lépünk beljebb a keskeny, de hosszú szobába. Köszöntjük egymást, helyet kínál nekünk egy kicsi, kerek asztalnál. Mielőtt elkezdenénk a beszélgetést, kiüríti a hamutartóját, meggyújtja a szivarját, majd a diktafon láttán elmesél két anekdotát, sikeresnek éppen nem mondható, róla készült riportokról, megadva ezzel a beszélgetés vidám hangulatát.

Hogyan lett jogász? Voltak esetleg családi hagyományok?

Nagyapám jogvégzett ember volt, újságíró és történész, édesapám jogtanácsosként dolgozott. Egyikük sem akart jogász lenni; én sem. A gimnazistaként sikeres dolgozatokat írtam, volt íráskészségem és tudtam, hogy nagyobb hallgatóság előtt szívesen beszélek arról, ami érdekel. A felvételi előtt édesapám egy jó tanáccsal látott el: „Fiam! Ha nem döntötted el, hogy mi leszel, legyél jogász, mert az olyan ember, aki mindenhez ért.” Azóta ezt mondom én is a diákjaimnak. A felvételin viszont ezzel nem állhattam elő, a hivatalos verzió más volt. Akkor ment a televízióban a Vád tanúja, ahol az ügyvéd szerepe megfogott. Ezért akartam ügyvéd lenni, a szegények védője. Jóllehet tudtam, hogy ügyvéd soha nem leszek, de a történelem érdekelt és így gondoltam, hogy jogtörténész még lehetek.

Az egyetemen részt vett a diákélet szervezésében?

Máthé Gábor volt a magyar jogtörténet tanszék demonstrátora és utódot keresett. Másodévtől bennem találta meg a keresett személyt. Bár az egyetemes történet jobban érdekelt, írtam is egy jeles tanulmányt az orosz jobbágyság felszabadításáról, de nem bántam meg végül, hogy a nemzeti jogtörténet tanszékre kaptam meghívást. Kovács Kálmán, akkori tanszékvezető a védőszárnyai alá vett, a szó szoros értelmében. Kevés embert szerettem úgy, mint őt, és szerettem még mind a mai napig. A tanszéken TDK titkár lettem, kissé poroszos volt a hangulat az utódaim szerint (többek közt: Mezey Barna), de én inkább mediterránnak mondanám. A kari KISZ Bizottságban érdekvédelmi felelős voltam, a szociális támogatások elosztása volt a feladat. Ezt közel állt a szívemhez. 1966-tól többet voltam a tanszéken, mint az előadásokon, de ezt nem sínylette meg senki és semmi, hiszen több országos pályázaton értem el szép eredményeket.

Az egyetem elvégzése után hogyan alakult az élete?

Tudományos ösztöndíjas gyakornokok lettünk Bihari Mihállyal, elsőként az egyetemen. Ezt követően akadémiai státuszban voltam '72 és '80. közt, majd a '79-es kandidálásom után 1980-ban nevezték ki docenssé. 1983-1992-ig a Magyar Állam- és Jogtörténet Tanszék, ezután pedig 1996-ig az Egyetemes Állam- és Jogtörténet Tanszék vezetője voltam. Azóta a győri egyetem jogi intézetének vagyok a vezetője.

Melyek a legfontosabb kutatási területei?

Úgy gondolom, hogy ma egy elméleti jogásznak nem szabad csak és kizárólag egy területtel érintkeznie élete során. Így foglalkoztam, foglalkozom tudomány- és oktatástörténettel, államtörténettel, alkotmányjog-történettel, a politikai szabadságjogok és a gyülekezési jog hazai históriájával, a parlament ellenőrző szerepével, a sajtó- és médiajoggal.

Tanult, vagy dolgozott külföldön?

Igen, volt szerencsém. Tanultam Strassbourgban az Összehasonlító Jogi Fakultáson, vendégelőadó voltam Stockholmban. A rendszerváltás hónapjaiban, a Kanadai Igazságügyi Minisztérium felkérésére szakértőként dolgoztam az első ottani „war criminal case” lebonyolításában. Hasonló munkám volt az USA-ban is. Az európai médiajogot kutattam a Tempus program keretében Lancasterben, majd Trierben.

Az egyetemen kívül jutott még idő más elfoglaltságra is?

Persze, mindig is volt egy második tevékenységi terepem. A Magyar Hírlapnál jogi szakíróként és bűnügyi riporterként dolgoztam. Az Igazságügyi Minisztériumban félállású főelőadóként öt évig voltam a jogászképzés koordinátora és a honosítási ügyek felelőse. 1980-83-ig az egyetem Rektori Hivatalának vezetőjeként tevékenykedtem. Idővel beköszöntött az életembe a politika korszaka is: '94-től a Miniszterelnöki Hivatalban személyes tanácsadó, 1996-2000-ig, pedig az ORTT első elnöke voltam. A XXI. század beköszöntével azonban visszatértem az akadémiai körbe, főállásban Győrbe, mellékállásban az ELTE-re és a Károlira járok tanítani. Oktatok a jogtörténet mellett médiajogot is. Az igazat megvallva, az ORTT-vel nem szakadt meg a kapcsolat, a nemzetközi ügyeket koordinálom, és az elnököt segítem tanácsaimmal mind a mai napig.

Apropó, hogyan került Győrbe? Szeret ott lenni?

Az életem egyik elve a „postás-effektus”. A postás, ha elfelejt egy levelet kézbesíteni, nem viszi vissza aznap; én, ha elhagyok valamit, nem térek vissza, mert nem lesz olyan, mint régen

volt –ami elmúlt, azt nem melegítem fel. Győrbe 2000-ban hívtak, gyakorlatilag a jogi intézet vezetésében segédkezni, s persze jogtörténetet tanítani. Nem bántam meg. Nagyon szeretek ott lenni, akár az egyetemről, akár a városról van szó. Aránylag kevés diákunk van, egy októra kb. 40-en jutnak, így teljesen más a miliő, sokkal családiasabb. A város hangulata magával ragad, az emberek nyugodtak, szépek, másként, némileg „európaibban” gondolkodnak és élnek, mint az ország más részein.

Kik voltak a meghatározó személyiségek az életében?

Apám és nagyapám. Továbbá más, olyan nagy emberek, mint Kovács Kálmán, Degré Alajos, Futó Dezső, Eörsi Gyula és számos kortársam.

A családja hogyan viszonyul az elfoglaltságaihoz?

Empatikus családom van, már megszokták, hogy este 8-ra, 9-re járok haza, így nekik a hétvége marad. „Ez idei unokáim”, Márton és Orsolya tölt el boldogsággal, terveim vannak velük. Remélem, amint Öregapám is tette, hogy Marci azt a kutatást folytatja majd, amit a nagyapám hagyott rám, mégpedig bűvárkodást a XIX. század '80-as éveinek anarchista mozgalmában. Álmaimban pedig Orsolyából teniszezőt nevelek, ebben biztos vagyok (*a kis unoka még fél éves –a szerk.*). A lányom ügyvédjelölt, belőle még ügyvéd is lehet, mert erre születni kell. A fiam a K&H-nál munkajogász.

Ezek szerint ők sem kerülték el a jogi egyetemet.

Mit tehettek volna? Látva az én családomat és tudva, hogy az apósom is bíró volt és a múlt század '60-as éveitől kezdve egészen '80-ig az ország egyik legnagyobb kodifikátora, Édesanyjuk pedig harminc éve bírászkodik.

Mivel foglalkozik a szabadidejében?

A tanítással, a levéltárakban való kutakodással. Egy-egy cikk, vagy tanulmány megírása nagy örömforrás számomra. Szeretném megvalósítani a közeljövőben az integrált jogtörténeti oktatás támogatását és létrehozni egy médiaiskolát, ahol társadalomtudományokkal, elmélettel és gyakorlattal egyaránt foglalkozunk majd. Egy nemzetközi média, és médiajogi központ is a terveim közt szerepel. Peyer Károly nagyon izgat; mindent elolvasok, ami Peyer. Fel akarom dolgozni a dualizmus sajtótörténetét –most tartok Tisza Kálmánnál. Szeretek teniszezni, de jobbára csak a fedett pályás idényben teszem. Újabban a neten lógok, mindenre kíváncsi vagyok. Tudjátok, az egész életem egy nagy hobbi!

Mit tart a legfontosabbnak az életben? – lett volna a következő kérdésünk, de fel sem kellett tenni, mert a Tanár Úr mondta magától.

Érdekes életem volt. Nem cserélnék senkivel –nem mintha bárki is cserélni akarna velem. Mindig az utolsó négy évet teszem mérlegre, akár egy választási ciklust. Nem emlékszem olyan pillanatra, vagy csak kevésre, amit megbántam. A legfontosabb számomra az életben: a „két SZ”: Szabadság és Szeretet. Szabadnak lenni, szeretni, segíteni mindenkinek.

A szivar elégett, odakint egészen besötétedett. Csaknem két óra telt el a szabadság szivarfüstös odújában. Csörög a telefon. A Tanár Úr, nem veszi fel, most tőlünk köszön el.

A börtönrendszerek – 2. rész

Írta: Pap Sándor

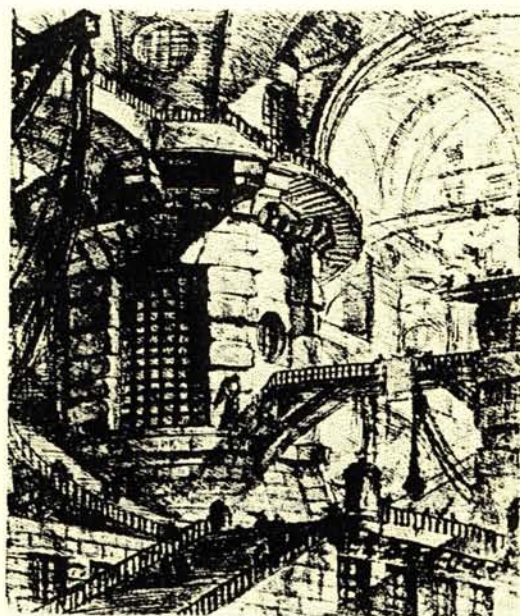
A z auburni rendszer (hallgató rendszer): Elterjedt vélemény a börtönügyi szakirodalomban, hogy a magányrendszer hibáira adott válaszként született a hallgató rendszer. Célja, hogy a rabok közös munkáltatásának előnyeit kiaknázza, de egymásra hatást megakadályozza. A nappal együtt dolgozó raboknak tilos volt beszélniük, vagy bármi más módon kommunikálniuk egymással, ennek betartására a legkézenfekvőbb és legolcsóbb módszert, a verést használták. Az elkülönítést már csak éjszaka alkalmazták. Legfőbb előnye az olcsóság, mivel hálókamrákat kialakítani jelentősen olcsóbb, mint önálló laboratóriumokat és a közös munka is jobban fel- és kihasználható az egyéninél. Azonban jelentősen megnöveli a költségeket, hogy az őrszemélyzet jelentősen nagyobb kell legyen a rend fenntartása érdekében, mint a magányrendszerű börtönökben. A rendszer ellenségei egyrészt azért támadták, mert a magányt csak fizikailag oldotta fel, másrészt mert pont az ebből adódó lehetőségek kihasználását „brutálisan” szankcionálta. Természetesen a rabok közlési vágya szinte minden esetben erősebb volt, mint a fizikai fenyítéstől való félelem, a rabok közötti kommunikációt ennek nem sikerült megakadályozni. A hallgatás kifejezetten káros volt a foglyok pszichikai állapotára, ugyanakkor szakemberek szerint az együttlét tompítja a büntetés hatását annyira, hogy ne tudjon hatni az elítélt erkölcsi állapotára. Ebben a rendszerben a rabok közötti különbségtétel is nagyon nehéz volt. Végül egyik atyja kommentálta úgy az auburni rendszert: lehet, hogy az erkölcsi javításra nem alkalmas, de legalább a rabokat hozzászoktatja a munkához és hasznos polgárokat nevel belőlük.

A genfi (osztály-) rendszer: Tulajdonképpen az auburni rendszer tökéletesí-

tési kísérleteinek egyike. A felállított négy osztály a következő: az első osztályba tartoztak a kényszerszermunkára, súlyosbítással szabadságvesztésre ítélték, visszaesők. A másodikba tartoztak a közepes súlyú bűncselekmények elítélte, a súlyosbítás nélküli szabadságvesztésre ítélték és az előző osztályból átlépett „javultak”. A harmadik osztályban a javulófélben levők és a kisebb súlyú vétségekért büntetettek, a negyedikbe pedig a fiatalok és az előző osztályokból átkerültek, a „javultak”. Az egyes osztályokból át lehetett kerülni egy osztállyal feljebb vagy lejjebb – a lentebbi osztályok értelemszerűen egyre több kedvezményt jelentettek –, ennek elbírálása egy negyedévenként összehívott bizottság dolga volt, amely a rab magaviselete, munkaeredménye és erkölcsi fejlődése függvényében döntött. Mindegyik osztályban meg volt szabva az a minimum és a maximum, amennyit a rabok tölthettek benne. Kísérleteztek magánelzárással is. Ez a rendszer nem követelt hallgatást, viszont munkát igen. Hogy megfelelő osztályozást létre lehet-e hozni, a korban tudományos polémia tárgya, nagyobb (7-800 fős) börtönökben már a gyakorlat is azt mutatta, hogy lehetetlen. Ilyen börtönök pl.: Lausanne, St. Gallen.

A z Obermaier (müncheni) rendszer: Teljes közös elzáráson alapult, feladta a hallgatási kényszert és az ezzel járó verést, azonban a fegyencek köteleességévé tette rabtársa(i) viselkedéséről jelentést tenni. Verés helyett folyamatosan foglalkoztak az elítéltekkel, a nemkívánatos kölcsönhatásokat megelőzendő. Szintén osztálytagozásra épült, a fegyenceket két kategóriába sorolták: az első osztályú börtönökbe zárták azokat, akik egy évnél hosszabb tartamú szabadságvesztés-büntetést kaptak. Ezen belül öt osztályt különítettek el, amelyekbe a ma-

gaviselet, szorgalom, munkaeredmény, erkölcsi javulás függvényében léphetett előre a fogoly. Másodosztályú börtönbe kerültek mindazok, akik egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztés-büntetést kaptak, illetve akik az első osztályú intézetekben büntetésüket már letöltötték, erkölcsi javulásnak azonban nemigen mutatták (ezt itt már fölfoghatjuk határozatlan tartamú szabadságvesztésnek is). A rabok elkülönítését a személyzet állandó aktív ellenőrzése és pszichológiai jellegű közbeavatkozása, ezt azonban az éjszakai közös elzárás (is) rendkívül megnehezítette. Ez a rendszer ezért jól képzett, pszichológiában (pszichiátriában) jártas személyzetet igényelt, még hozzá nagy számban. Ráadásul a személyzetre óriási terhek hárulnak már egy 50-60 fős közösség esetében is. Egyetlen igazi példája a müncheni börtönben valósult meg, a névadó igazgatósága alatt, és nyugdíjazásával szét is hullott.

A felvilágosodás hatásai Magyarországon

Írta: Mohácsi Barbara

„Finis saeculi novam rerum faciem aperuit”, azaz „a dolgok új szemléletét a századvég nyitotta meg”, írta Leibniz a XVIII. században. A felvilágosodás kezdetét a XVIII. századtól számíthatjuk, azonban fejlődése eltérő módon alakult Európában. Az európai modell a kanti filozófiára épült, amely az ész, a ráció elsődlegességét hangsúlyozta az érzelmekkel szemben. A feudális előjogok által determinált társadalmat a törvény előtti egyenlőség és a mindenkit egyformán megillető szabadságjogok lazították fel. A gazdasági szektorban – a társadalom fejlődési tendenciájának analógiájára – a feudális kiváltságok, vámok, monopóliumok helyett az ipar, kereskedelem, vállalkozás szabadsága, és a mindenkit megillető szabad magántulajdon került előtérbe. A politikában a feudális abszolutizmust a polgári demokrácia, az alkotmányos hatalommegosztás váltotta fel. A kulturális szférában a józan értelem és lelkiismeret szerepét hangsúlyozták, szemben az előző korszak babona és dogma-központúságával. Összefoglalóan a felvilágosodás „a józan értelem, a szabadság, a hasznos emberség és haladás optimista eszméi”.

A felvilágosodás főként ott tudott hatni, ahol a polgári társadalmi feltételek minimuma már kialakult, így legfontosabb változatai a fejlett nyugati országokban alakultak ki, Angliában, Franciaországban és Németországban. (1) A felvilágosodás alapvetően az abszolutizmus ideológiáját képezte, fő célja a fennálló rendszer megjavítása volt. Anglia ezt úgy oldotta meg, hogy a fennálló régi rendszerbe új elemeket épített be, kialakítva ezzel az alkotmányos monarchiát. Ezt a gyakorlatban valósították meg, az ideológiát csak utólag, Locke fogalmazta meg. (2) Franciaországban az angol mintát követve kezdetben reformálni akartak, helyeselték a despotikus beavatkozást, de al-

kotmányos keretek között. Rousseau volt az egyetlen, aki nem az abszolutizmusban gondolkodott. A franciáknál, ellentétben az angolokkal, főként elméleteket gyártottak és a gyakorlatban abból semmi nem valósult meg. De a franciák fő érdeme abban állt, hogy minden felvilágosult újítás innen közvetítődött át Európába. (3) Németország kettős funkciót töltött be: közvetített, közvetlen kapcsolatban állt Magyarországgal, másrészt mintául szolgált. A németek fő célja a saját nemzeti irodalom és az új, egységes nemzeti nyelv kialakítása volt. Ezt az irányzatot vették át Magyarországon Kazinczy Ferenc és követői, azonban voltak a francia mintának is hívei.

A magyar felvilágosodást több időponttól számítják: a történeti periodizáció egyik kezdete Bessenyei György: Ágis tragédiája című műve, amely az első felvilágosult eszméket tartalmazó mű volt ebben az időszakban. 1790-től beszélhetünk a felvilágosult abszolutizmus végéről, de a felvilágosodás bizonyos változatai csak ezután bontakoztak ki (például a nemesi reformerek). 1795-höz kötődött a feudalizmus válsága és a politikai mozgalmak elnyomása (a Martinovics-féle felkelés leverése). Ezután a felvilágosodás kiszorult a politika területéről, de irodalmi megnyilatkozásokban, művészetekben tovább élt. Az angol modell elszigeteltsége miatt a kontinensen Franciaországból terjedt el minden. Magyarországon kevés nyoma volt a polgárosodásnak. A felvilágosodás legfőbb befogadási pontjai az udvari kultúra és a rendi ellenzék voltak. Ebből a két csoportból szerveződtek meg a felvilágosodás hazai változatai.

(1) FELVILÁGOSULT ABSZOLUTIZMUS. Nem volt más, mint az osztrák modernizációs eszköz, melynek lényege a korszerűsítés, a feudalizmuson belüli magasabb szint elérése volt. Az volt a cél, hogy a fej-

letlen polgársággal rendelkező perifériális országokban megvalósuljon a polgárság és az abszolutizmus együttműködése. De a polgárságot csak addig támogatta, amíg alárendeltségben tudta tartani, ezért beszélhetünk a politika elsődlegességéről. Magyarországon ez a jozefinizmusban öltött testet. A jozefinizmus a felvilágosult abszolutizmus Habsburg-monarchiai változata volt. A legfontosabb eleme a szerződéselmélet módosítása volt, miszerint a jogokat végleg az uralkodóra ruházták. Emellett lényegesek voltak egyházpolitikai újításai és a német nyelvmozgalom. A magyarok ellenállását azonban leginkább az adóreform, a nemesek megadóztatása váltotta ki. Magyarországon a jozefinizmus kétféle irányzatot hívott életre: az egyik a fejedelmi, központi hatalom szerepét hangsúlyozta, a késői rendiséget retrográdnak, negatívnak tekintette. A másik irányzat szerint a régi típusú rendiség eleve helyes, nemzeti érdeket képviselt. A jozefinista reformok hatására a népszerűség növekedett, ennek következtében lehetővé vált az ipar, a kereskedelem, a közlekedés fejlesztése és a jobbágyság terheinek csökkentése. Korlátozták a klérus kiváltságos helyzetét (több kolostort eltöröltek, állami kézbe vették az egyházi vagyont). Azonban a rendek nem fogadták el a jozefinizmust, megvédték a kiváltságokat, de mozgásképtelenné tették magukat, ezért szükségszerű volt az átalakulás.

(2) FELVILÁGOSULT RENDISÉG KEZDETEI. A felvilágosodás nemesi változatát Bessenyei György alapozta meg, akinek célja nemzeti nyelvi, irodalmi, művelődési törekvésekre korlátozódott, de széleskörű programmá bővült. Bessenyei műveiben a törvény előtti egyenlőség, a közteherviselés fontosságát hangsúlyozta. Emellett szükségesnek tartotta a nemesi árutermelés és a külső piac problémáinak a megoldását. Programjának centrumában a közboldogság

állt, amely elérését a tudomány segítségével képzelte el. Ennek eszköze volt a magyar nyelv kiművelése és egy tudós társaság alapítása is. Ez indította el a nyelvújítást, azaz a nemzeti nyelv modernizálódásának folyamatát (Sprach-erneuerung). „Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós” – írta Bessenyei. Ebben az időszakban alakultak ki a magyar sajtó első intézményei.

(3) NEMESSÉG ÉS ÉRTELMISÉG. A nemesi felvilágosodáson belül két szólamról ejthetünk szót: az egyik a Bessenyeinél kezdődött nemzeti nyelvi, irodalmi indítást széles körű programmá fejlesztők, a másik irányzat képviselői a jozefin felvilágosult abszolutizmus helyébe egy hozzá hasonlóan magasabb szintű, magyar felvilágosult rendi államot, alkotmányos rendszert próbáltak létrehozni. Alapvető céljuk a hazai rendi szisztéma felújítása és versenyképessé tétele volt. A nem nemes értelmiség, a honoráriórok csoportját a jogászok, az orvosok, a lelkesek, a tanárok, az írók és a műszaki és gazdasági szakemberek alkották, akik csatlakoztak a nemesi felvilágosodáshoz. Ekkor bontakozott ki a szabadkőművesség, 1750 körül. Pesten két híres páholy működött: a Nagylelkűség / Zur Grossmuth, és az Igaz egyetértés / Zur wahren Eintracht.

Természetesen a felvilágosodás hatásaihoz tartozik a korabeli tudományok, a sajtó és a művészetek fejlődése is, most a politikai vonulatról ejtettem szót. Sajnos ezzel kapcsolatban azt lehet elmondani, hogy az elképzelések nagy része megmaradt az illúzió szintjén, maguk a haladást valló nemesek akadályozták meg a továbblépést, amelyre még a reformkorig és 1848-ig várni kellett.

A Szent Korona kalandjai 1942-1945

Írta: Bathó Gábor

A Szent Koronát békeidőben a Szent Korona és a hozzátartozó drágaságok gondviseléséről szóló 1928. évi 25. törvény-cikk értelmében a koronaórság őrizte a budai Várban („az ország székesfővárosában, a királyi várpalotának... erre a célra rendelt páncélkamrájában”). E törvényen kívül a koronaőröket a 17. század óta állandó koronaőri eskü szövege kötötte, melynek egyik sarkalatos pontja, hogy a Szent Korona semmilyen körülmények között nem hagyhatja el az országot. Természetesen a világháború ezt az idilli helyzetet is felborította.

A koronaórság a háború első éveiben a veszélyek miatt úgy ítélte meg, hogy a Koronát, a Horthy Miklós kormányzó által a Vár alá építtetett óvóhelyrendszernek a Korona számára fenntartott helyiségébe kell szállítani. Rövid idő múltán azonban felvették a Várba, de miután a fővárost bombatámadás érte, a Koronáláda – benne a Szent Koronával, a jogarral, az országalmával, a koronázási paláttal és karddal – ismét az óvóhelyre került. 1944 augusztusában a német megszállás (március 19.) után a kormány, mint az 1928:25. tc. értelmében a koronaékszerek sorsáról döntő szerv, napi-rendjére tűzte a Korona elhelyezésének kérdését. Ekkor négy lehetőség merült fel: a pápai nunciátúrával együtt gr. Esterházy Móric csákvári kastélyába szállítják, a Magyar Nemzeti Bank veszprémi sziklatreznájába, vagy a pannonthalmi apátságba viszik, ill. valahol a Várban elássák. Ezen lehetőségek közül azonban egy sem valósult meg. 1944 októberében Lakatos Géza miniszterelnök, a két országos koronaőr (b. Perényi Zsigmond, b. Radvánszky Albert) és a koronaórság parancsnoka (v. Pajtás Ernő ezredes) tanácskozást tartott, melyen Pajtás Ernő felvetette, hogy a Koronát ássák el a koronaórság épületének (Váralja utca 14.) szenespincéjében. Az ötletet, döbbenetessége

ellenére elfogadták. A Várban október 10-ről 11-re virradó éjjel megjelent a miniszterelnök és a két országos koronaőr, minden előírás mellőzésével kinyitották a koronáládát, és kiemelték belőle a Szent Koronát, majd a nyomokat eltüntették. Egy beavatott koronaőr, a Koronát egy börtasakban, a kabátja alatt kicsempészte a Várból, és egy katonai ételhordóba csomagolva a koronaórság épületének szenespincéjében elásták. A koronaórság pedig tovább őrizte a koronáládát úgy, mintha még mindig benne lett volna a Korona. Ezen felül október 15-én kicsempészték a koronáládát is a Várból, és Veszprémbe, a Magyar Nemzeti Bank sziklabarlangjába vitték, ahol a Bank többi értékét is őrizték. Október 16-án, miután a német csapatok megtámadták a Várat, igazolódtak a koronaőrök tettei. 1944. október 30-án Szálasi Ferenc bejelentette, hogy november 4-én a Szent Koronára kívánja letenni a nemzetvezetői esküt. Nem volt mit tenni, a Koronát visszalopták a Várba Veszprémből. Minden Szálasi kívánságainak megfelelően történt, aki a Várpalota márványtermében a kormány, Veessenmayer, József főherceg, a pápai nuncius, a japán és az olasz követ jelenlétében, 20000 gyertya fényénél megesküdött, hogy mindent megtesz, amit az ország javára és dicsőségére megtehet.

A Koronát, a koronázási ékszereket és a Szent Jobbot november 7-én ismét Veszprémbe szállították, a koronázási palástot azonban 16-án Pannonthalmára. A két országos koronaőr úgy gondolta, hogy a többi koronázási ékszer is csatlakozik majd a palásthoz, mivel az apátság a Vöröskereszt védelme alatt állt, így nem fenyegette támadás. Szálasi azonban nem ezt az ésszerűnek tűnő döntést választotta. A koronaőrök szerint, azért nem vitette a Koronát Pannonthalmára, mert félt, hogy a Habsburg-hű klérus megkoronázná Ottó főherceget. Decem-

ber 5-én Kőszegre szállították a regáliákat az országos koronaőrök tudta nélkül. A két koronaőr, mikor megtudta, hogy a Koronát elszállították, szóbeli ígéretet kapott arra, hogy a Koronát nem viszik külföldre, hanem valahol Sopron környékén elássák. A karácsonyt még Kőszegen töltötte a Korona, de az év végén Velembe szállították, Szálasinak egy külön erre a célra épített óvóhelyére. 1945. március 10-én a koronázási palástot elhozták Pannonhalmáról, így hosszú idő után először voltak együtt a koronázási ékszerek. Március 1-én, aztán megint Kőszegre szállították a regáliákat, egy újabb óvóhelyre. Március 27-ről 28-ra virradó éjjel a Koronát és az ékszereket a Hangya szövetkezet Opel típusú, BK-784 rendszámú teherautójára tették, és a magyar nemzet egyik legfontosabb ereklyéje minden vonatkozó törvényt megszegve, hajnali fél négykor elhagyta Magyarország területét. Akkor még senki sem sejthette, hogy viszsztatértére majd 33 évet kell majd várni.

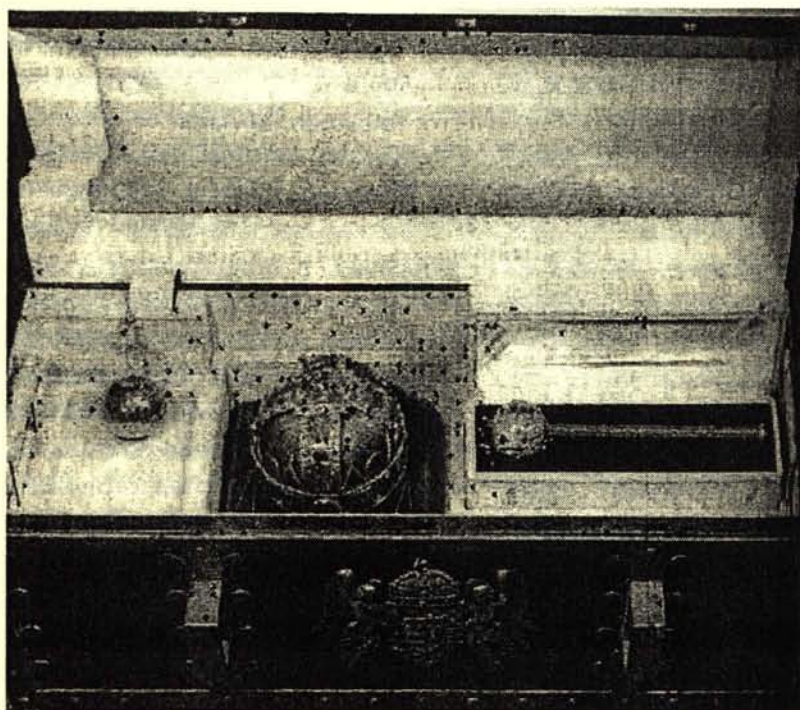
Szálas még 1944 novemberében puhatolózott a német felső vezetésnél, hogy vajon hajlandók lennének-e a Koronát német földön megtúrni, és biztosítani annak területenkívüliségét, hogy azt ott is a koronaország őrizhesse. A németek hallgatólagos beleegyezésüket adták. Ebben bízva Szálas a németekre bízta volna a Koronát, míg a koronaország Szálasival szemben inkább Svájcba vitte volna. Valójában egyik sem történt meg. A koronázási ékszerek a Mürzsteg-Mariazell-St. Pölten-Attersee útvonalon kerültek Mattseebe 1945. április 7-én. Szálasiban itt merült fel az a barbár terv, hogy a Szent Koronát törjék tizenkét darabra, és minden kormánytagnak adjanak egy darabot. Szerencsére ezt elvetették, és végül úgy döntöttek, hogy a Koronát ismét elássák. Április 26-án vagy május 5-én (a koronaőrök visszaemlékezései eltérnek) éjjel a koronaőrök szétfűrészeltek egy kettősfenekű benzines hordót, a Koronát, a jogart és az

országalmát lepedőkbe csomagolva belehelyezték, és a helyben lévő tó partján elásták. A hordóba a koronázási kard nem fért bele, így az a koronalárában maradt.

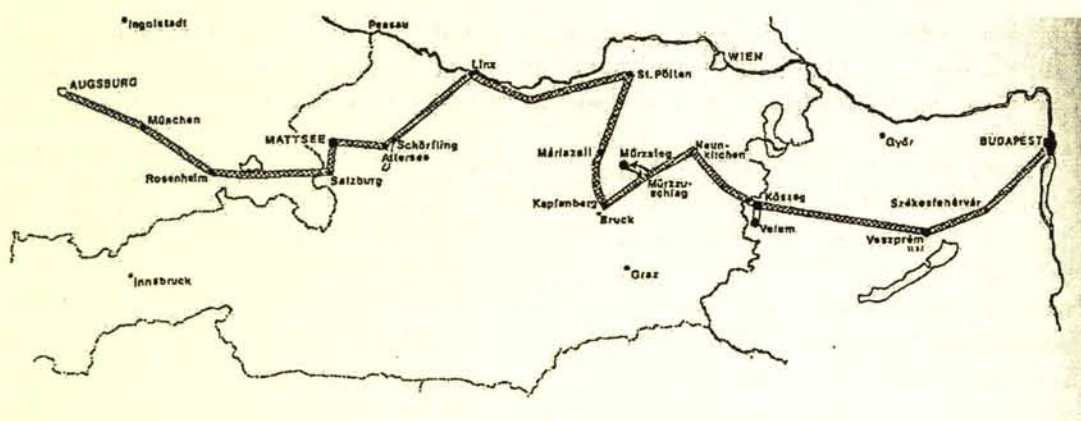
Ezidőtájt az amerikai hadsereg a koronaőrök és Szálas tartózkodási helye felé közelített. Mivel a koronaőrök érthetően nem akartak Szálasival együtt fogságba kerülni, előre küldtek valakit, hogy közölje az amerikai hadsereggel, hogy a Magyar Királyi Koronaország elfogatásra vár. Ez május 7-én történt meg, és a koronalárá – a koronaőrökkel együtt – az amerikai hadsereg főhadiszállására, Augsburgba vitték. A koronalárá Dwight D. Eisenhower, akkori főparancsnok szobájában helyezték el. A láda kulcsai azonban nem voltak az amerikaiak kezében, hanem bizonyos Gömbös Ernő századosnál (Gömbös Gyula fiánál), a kulcsokat a ruhájába varrva találták meg. Valomása szerint, Szálas azzal bízta rá a kulcsokat, hogy ki ne adja a kezei közül, míg ő maga nem kéri. Abban az esetben, ha Szálas meghalna, öt évig titokban kellett volna tartania a Korona hollétét, és ha akkor nem a nemzetiszocialisták irányítják Magyarországot, a kulcsokat és a Koronát megőrzésre át kellett volna adnia a Német Birodalom Főhercegének. A ládát, a megszerzett kulcsokkal július 24-én nyitották ki, és ekkor tört ki a botrány, hiszen csak a kardot találták benne. Pajtás elárulta, hosszú kihallgatások után, hogy a Koronát Mattseeben, egy mocsár mellett ásták el. A Szent Koronát valamikor 1945. július végén ásták ki és szállították Frankfurtba, majd Münchenbe, Friedbergbe, hogy végül 1953-ban Fort Knoxba szállítsák. A Magyar Szent Korona 1978. január 6-án délután 16 órakor érkezett ismét magyar földre, hogy majd Nemzeti Múzeum után méltó helyen a 2000. évi I. törvény értelmében a Parlament kupolacsarnokában helyezhessék el.

A Szent Korona

A koronáláda

A Szent Korona útja

Városok jogtörténeti szempontból:

Szolnok - Egy megyeszékhely újjászületése a XIX. században

Írta: Pafféri Zoltán

Egy település jelentőségét nemcsak a lakosságszám, a gazdasági prosperitás és a földrajzi tényezők határozzák meg, hanem az is, hogy milyen jogokkal rendelkezik, és milyen módon vesz részt az országos közigazgatásban. Általában e tényezők együttesen, vagy rövid időeltolódással változnak, tehát egy kedvező helyen fekvő helység a népesség gyarapodásával és a gazdaság növekedésével többletjogokat tud magának kiharcolni.

Magyarországon a XIX. században háromféle, jogi szempontból releváns településtípus volt: a község, a törvényhatósági jogú város és a főváros. A községet és a törvényhatósági jogú várost ez utóbbi többletautonómiaja különböztette meg egymástól: a vármegyének alá nem rendelt, hatáskörét, szerveit tekintve arra hasonlító¹ közigazgatási egység, amely községi funkcióit is ellátta. A vármegye középszintű, általános hatáskörű törvényhatósági jogokkal bíró közigazgatási szerv², amely hármas hatáskörrel rendelkezik: saját belügyeit illető önkormányzattal, az állami közigazgatás helyi szintű közvetítésével és akár országos jelentőségű politikai jogokkal.

Egy törvényhatósági jogú város (vagy ahogyan ma neveznénk: megyei jogú város) azzal növelhette a tekintélyét, ha elnyerte a megyeszékhelyi státuszt is. A területén található intézmények számát így megduplázhatta, hiszen saját igazgatási szervein túl a megye apparátusa is hozzá tartozott. A megye központja adott ott-hont a megyehatóságnak, a törvényszékeknek, a közigazgatási és városi járásbíróságoknak, a pénzügyigazgatási és adóhivataloknak, egy vagy több csendőrszárnynak és újoncozási parancsnokságnak, vagy egy megyei kórháznak.

A XIX. század 70-es éveiben befejezéséhez közeledett a modern, polgári közigazgatás kiépítése Magyarországon. Ehhez tartozott a nem egybefüggő törvényhatóságok 1874-es megszüntetése is, amely előrevetítette a megyehatárok átigazítását, új megyék és új központok létrehozását. Az 1876:33. törvénycikkben húsz új vármegyét hoztak létre, többek között Szolnok központtal Jász-Nagykun-Szolnokot is.

Szolnokot az 1075-ben I. Géza király által kiadott garamszentbenedeki alapítólevél említi először³, jóllehet már a magyarok megtelepedése előtt is éltek a kedvező földrajzi adottságokkal rendelkező helyen, a Tisza és a Zagyva folyó torkolatánál. Az Árpád-korban ispánsági vár, majd az 1437-ben önállósdott Külső-Szolnok vármegye székhelye volt. A városnak és környezetének gyakran változott a gazdája (1537-ben például Werbőczy István birtoka⁴), így lassan eljelentéktelenedett. A török hódoltság idején szandzsákszékhely lett, ekkor hidat építettek a Tiszán, a kereskedelem fellendült. Szolnok a törökök elűzése után többször elnéptelenedett, de közlekedés-földrajzi pozíciójának köszönhetően újra és újra talpra tudott állni. A híd nemcsak a folyó két partját, hanem az ország középső részét kötötte össze Erdéllyel. Jelentős volt a só-, a marha-, a fakereskedelem és feldolgozás, a halászat, amely megfelelő tőkét biztosított a fejlődéshez.

³ Szolnok, a várispánságtól a harmadik évezred küszöbéig (Budapest, Dinasztia, 2000. 7. p.)

⁴ BAGI GÁBOR: A város története a honfoglalástól 1848-ig in: uo.

¹ MEZEY BARNA: Magyar Alkotmánytörténet (Budapest, Osiris, 2003. 398. p.)

² MEZEY BARNA: 412. p.

Az 1850-es években nőtt meg ideiglenesen Szolnok közigazgatási súlya. 1854-1861-ig Külső-Szolnok megye székhelye volt, törvényhatósági jogú városként. 1861 után a település ismét nagyközségi státuszban volt. Az '50-es évektől megnőtt azonban az ipar és a kereskedelem jelentősége, takarékpénztárak, hitelintézetek alakultak. A folyószabályozás, a vasút- és az útépités ismét új lehetőséget teremtett az előretéréshez.

1874-ben a város visszaszerezte törvényhatósági jogát. A közigazgatási racionalizálás idején a régi-új „kettős vármegye”⁵, Heves-Külső-Szolnok nem állta meg a helyét. A belügyminisztériumban a Heves-Jász és Nagykun-Szolnok-megyék terve merült fel. Szolnok örömmel fogadta a lehetőséget és pozíciójának megerősítésére a közgyűlés felajánlotta a népszerű Zöldfa-vendéglő telkét és még további 30000 forint készpénzt a megyeháza felépítésére. Ez a megoldás nagy felháborodást váltott ki az autonómiáját féltő jászokban és nagykunokban egyaránt, mivel a székhelyjelöltek közt felmerült a nagyobb lakosságszámú és fejlettebb Jászberény és Karcag is. Az országgyűlésben azonban Szolnoknak akadt több támogatója. Köszönhető ez a már említett kedvező fekvés mellett gróf Szapáry Gyula és Horánszky Nándor minisztereknek is, akik korábban a város képviselői voltak. I. Ferenc József 1876. június 19-én szentesítette a 33. törvénycikket (ld. negyedik bekezdés), majd szeptember 4-én a vármegye egy nyári színikörben megtartotta az első, rendkívüli közgyűlését. A jászkun kerületek szervezete megszűnt, az új közbizalmi alakulatba olvadtak be részei. A hagyományoktól való elszakadás nem ment egyszerűen, eleinte „Musszaj-vármegyének”⁶ nevezték az új egységet. 1878 novemberében készült el az eklektikus stílusú, még ma is eredeti funkciójában működő megyeháza, amely meghozta a megbékélést is a megye lakosai között.

A vármegye közigazgatásilag öt járásra és kilenc rendezett tanácsú városra oszlott.

⁵ VARGA SÁNDOR FRIGYES: *Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kialakulása in: SCHEFTSIK GYÖRGY: Jász-Nagykun-Szolnok vármegye múltja és jelene (Pécs, 1935)*
⁶Uo.

1876. október elsejével alakult meg a közigazgatási bizottság, majd ezt követte a mértékhitelítő hivatal, az államépítészeti hivatal és a más, egyéb területeket átfogó szakigazgatási szervek. A közigazgatásról leválasztott törvényszékek helyzetét is rendezték: a jászberényi és karcagi felosztásával 1885-re alakult meg a szolnoki törvényszék, ezzel vált Szolnok teljes jogú megyeszékhellyé.

A város élete felbolydult; egyre-másra jelentek meg a nagyobb üzemek, cégek: a vasúti közlekedést segítő járműjavító, téglagyárak, fűrész- és malomipari központok, a cukorgyár. A kulturális élet is megyeszékhelyhez méltó módon alakult a művésztelep és a színház felépítésével. A város ezzel versenyképesebb és gazdagabb lett, behozta lemaradását, így a megye legnagyobb településévé tudott válni.

A fejlődés lendülete a huszadik század végéig hol nagyobb, hol kisebb mértékű volt, a közelmúltban viszont megtorpanni látszott. Azonban a múltat látva, a múlt eredményeiből táplálkozva újult erőre kaphat a fejlődés, és az állandó értékekre építkezve Szolnok ismét elnyerheti méltó helyét az országban, büszke megyeszékhelyként.

Szolnok címere. A pelikán saját vérével eteti kicsinyeit - az újjászületés jelképe

**„Ő korának nyelvéné lőn; ő a nemzet jobbjai gondolatának
szavakat adott... és ujjait a kor üterére tevő
és megértette lüktetéseit.” - Portré Széchenyi Istvánról 2. rész**

Írta: Kiss Bernadett

Kialakult az újkonzervatívok és a Pesti Hírlap köré csoportosuló ellenzékiek közti ellentét, mivel ez utóbbi programját középneemesi vezetésre bízta és független nemzeti államot, önálló, védővámokkal óvott nemzeti ipar megteremtését látta szükségesnek. Ugyanakkor nézetük alapja – Smith, Bentham – megegyezett Széchenyiével, a társadalomnak viszont aktív szerepet kívántak biztosítani a politikai életben. A kelet népében. Széchenyi a polgárosodás elindulásához szükséges alapnak a nagybirtokok támogatását tartotta, és célszerűnek vélte a fennálló hatalmi viszonyok megőrzését- ez a nézete viszont természetesen állította őt szembe a Kossuthot támogatókkal. Kossuth javaslatainak – szerinte- rendszertelen és átgondolatlan tömege viszont a kialakuló egységes politizálás megrontójaként tűnt fel előtte. Az a javaslata pedig, amely a kötelező örökváltságot hirdette, olyan politikát feltételezett, amely biztos az új, óriási tömegbázisában- és ez Kossuth személyiségével együtt ingerelte Széchenyit. Egyre gyakrabban említette naplóiban is: 1840. nov. 18: „Kossuth nagyon erős.”, nov. 19: „...a legnagyobb magyarnak nevez.- én nem indulok meg.”, dec. 28: „Kitértem előle.”, febr. 23: „...eltévedek utamon. Kossuth tekintélye óriási. Ismeri az erőit.”⁷

Nézeteltéréseik hat éven át húzódo, olykor a személyeskedéstől sem mentes sajtóvitává szélesedtek, a közvélemény pedig rendszerint Széchenyi nyilatkozatait fogadta kedvezőtlenebbül. Kossuth politikájában ugyanis fontos szerepe volt a polgárok véleményalkotó közösségének, a

közvélemény vezetését pedig a törvényhozás feladatának tartotta, melyet a parlament és a sajtó támogat. Széchenyi viszont úgy vélte, hogy a politikai jogok gyakorlása során a vagyoni és kulturális adottságokat is figyelembe kell venni, míg Kossuth a jogok egységes eredetét hangsúlyozó szabadságfogalomra épített. Széchenyi aktívan politizált továbbra is, bár nem csatlakozott egy párthoz sem, és- a konzervatívokkal rokonszenvezve- kétségbeesett hangú és töredezett gondolatmenetű támadásba kezdett Kossuth ellen (Politikai programtöredékek), akit naplóiban egyre ördögibb vonásokkal ruházott fel. Miközben kárhoztatta Kossuthot és terveit, valójában betegesen féltékeny is volt rá.

Az 1848 márciusi változások viszont Arémülettel töltötték el. „Mundus se expediet” (A világ elszabadul)- áll naplójában 1848 március elsején, és hasonló a bejegyzés 15-én is.⁸ Ugyanakkor felismerte, hogy egyedül a kossuthi taktika képes az adott helyzetben szervezett módon megvalósítani a változást, ezért személyes befolyását és kapcsolatait felajánlva vállalta el a közlekedési – és közmunkaügyi minisztérium vezetését, mint a legidősebb miniszter. A feszült külpolitikai légkör és a rá nehezedő felelősség azonban megviselte az idegrendszerét. Ő a válságból az egyedüli kiutat a dinasztia Budára telepítésében és a fegyveres konfliktusok előli kitérésben látta, ez azonban nem következett be.⁹ Zaklatott, fizikailag is kimerítő életmódjához az augusztusi királyi leirat után gyötrő önvád

⁸ SZÉCHENYI ISTVÁN: 871-877. p.

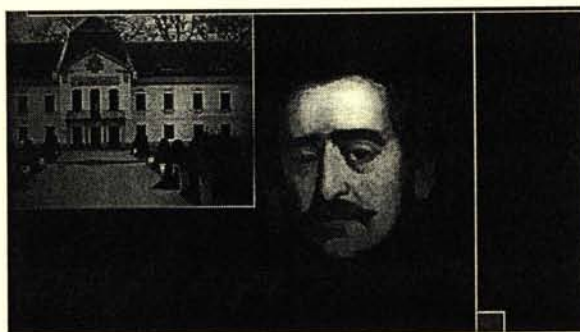
⁹ SPIRA GYÖRGY: 1848 Széchenyije és Széchenyi 1848-a (Budapest, Akadémiai kiadó, 1964, 219-220. p.)

⁷ SZÉCHENYI ISTVÁN: Napló (Budapest, Osiris, 2002, 678-711. .)

társult, és a nemzethalálnak- melyet szerinte ő idézett elő- a szemei előtt lebegő víziója szeptember 4-én idegösszeomláshoz vezetett.

Állapota az 1850-es évek közepére- a Adöblingi gyógykezelés hatására- fokozatosan javult, amolyan politikai szalont maga köré gyűjtve kísérte figyelemmel a hazai politikai élet rezdüléseit.¹⁰ Nagy magyar szatíra címmel gúnyíratot írt a fennálló rendszerről, és a Bach miniszter magyarországi tevékenységét dicsérő Rückblick című röpiratra válaszul elkészítette a Szatíra kivonatos, Egy pillantás a névtelen Visszapillantásra (Ein Blick auf den anonymen Rückblick) című változatát, amelyet Angliában jelentetett meg. Báró Thierry rendőrminiszter azonban figyeltette a döblingi politikai műhelyt és miután Bécs a stílusa alapján felismerte a Blick szerzőjét, 1860. március 17- én házkutatást rendelt el Széchenyinél, akinél az Ein Blick eredeti anyagán túl néhány felségsértő perre elegendő anyagot is találtak. Ezért egy hétig tartó vívódás után, melyben feltámadó életösztönét és mély vallásosságát kellett leküzdenie, a – számára- egyetlen megcselekedhetőt választva, 1860 húsvétján föbe lőtte magát.

Temetése – Vörösmartyéhoz hasonlóan- a nyilvánosság korlátozása ellenére az abszolutizmus elleni tiltakozássá vált. Munkásságát már röviddel halála után szimbolikus értékűnek tekintették, mert – ahogy Kossuth írta Felelet című munkájában- „Ő korának nyelvéné lőn; ő a nemzet jobbjai gondolatának szavakat adott... és ujjait a kor üterére tevő és megértette lüktetéseit.”

¹⁰ Magyarország története 1848-1890 (I. kötet, Budapest, akadémiai Kiadó, 1987, 463. p.)

Kultúra-rovat:

Az élet háza

Írta: Beke-Martos Judit

Mit tenne, ha három hónapja maradna az életéből? Arra használná-e ezt az időt, hogy kemény munkával rendet tegyen mielőtt itt hagyja a földi létet?

George Monroe, középkorú építésmérnök egy, a tenger partján lévő szikla szélén él rozzant háza melletti garázsában. Az elegáns környéken ő az egyetlen, aki nem tesz semmit azért, hogy javítson életkörülményein. 25 éve él itt. A házat gyűlölt apja íratta a nevére. 25 éve dolgozik egy ingatlantervező cégnél, ahol immár ő az egyetlen, aki még mindig megépíti a maketeket, és nem használja a számítógépet. Közel 10 éve elvált feleségétől, akit még mindig nagyon szeret, de az asszony újra férjhez ment és szült még két kisfiút. 16 éves fiával, Sammel alig van kapcsolata, ő az anyjával él. Egy időben udvarolt a szomszédban élő asszonynak, aki 16 éves lányát egyedül neveli, de már ennek is vége. A kutyáján kívül senki nem foglalkozik vele.

Egy napon mégis megváltozik minden...

Mi hajtja ezt az embert, mi ad neki erőt ahhoz, hogy harcoljon fiával és dolgozzon minden nap? Van egy álma: fel akarja építeni a saját házat. Ehhez először le kell bontani a telken álló bódét, és utána lehet neki kezdeni az építkezésnek. Sam 10 dolláros órabérért kezd dolgozni, mert ki kell fizetnie a marihuánát, amit apja kidobott. George volt neje is segít, sőt kiviszi két kisfiát is. Napról-napra többen dolgoznak a házon, amely egyre szebb lesz. Azonban ahogy épül a ház, úgy romlik George egészségi állapota. Morfiumot szed súlyos fájdalomai csillapítására, enélkül már fel sem tudna kelni. Végül elmondja volt feleségének és fiának, hogy rákos, és nemsokára meg fog halni. Másnap kórházba kell szállítani, ahol pár nappal később meg is hal.

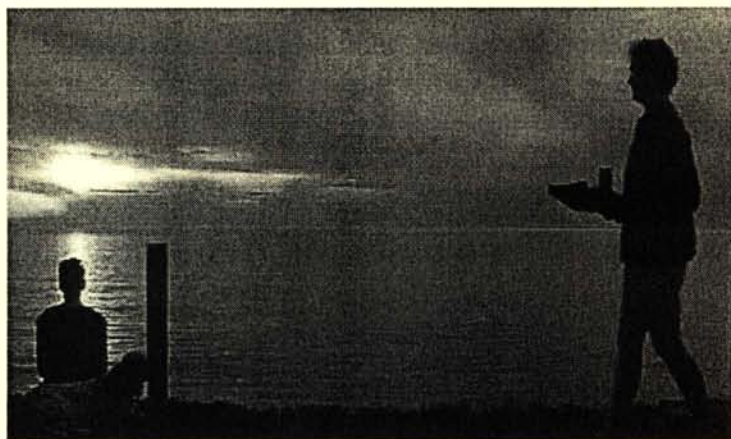
Mi az, amit mégis elért? A ház, amelyet a fia fejez be, az életet szimbolizálja. Ez az építkezés összehozta az embereket, visszaterelte fiát a vakvágányról az élet sínére. Jót tesz, rendet csinál, és élni tanít George Monroe. És közben egy percig sem gondol magára. Ő az első pillanattól fogva tudta, hogy nincs esélye a túlélésre, mégis belekezdett álmának megvalósításába. Nem engedte, hogy egyedül és észrevétlenül tűnjön el az élők sorából. Adni, tanítani akart.

Irwin Winkler gyönyörű filmet varázsolt még 2001-ben a filmvászonra. Kevin Kline alakítja az ellentmondásoktól nem mentes főszereplőt, Kristin Scott-Thomas fantasztikus az érzelmileg labilis volt feleség megtestesítőjeként. A Csillagok háborújából azóta ismertté vált Hayden Christiansen játssza Sam szerepét, a 16 éves elhidegült fiút, aki a film során ismeri meg az emberi értékeket, megtanulja tisztelni és szeretni az életet.

A film magyar vonatkozása az, hogy operatőre Zsigmond Vilmos volt. Hihetetlen felvételekkel büszkélkedhet az alkotás a tengerparti naplementétől kezdve az előkező lakónegyeden át egészen a lelki vívódást jelképező sűrke garázs nyomasztó levegőjéig. Lassú vágások, hosszabb képek engedik kibontakozni a drámát a filmvászonon. A rendező hagyja érvényesülni a színészek személyiségét, nem kapkod, összeszedetten, végiggondoltan vezeti a történet fonalát. A film hosszú, két óra. Realizmusa sehol nem vész el, szinte maró, ahogyan a kudarcba fulladó életet, az áthidalhatatlannak tűnő generációs szakadékokat, különbségeket látatja.

Megrázó drámai alkotás Az élet háza, talán pont azért, mert nem a halált, hanem az életet kívánja bemutatni. Az életnek vannak

Megrázó drámai alkotás Az élet háza, talán pont azért, mert nem a halált, hanem az életet kívánja bemutatni. Az életnek vannak árnyoldalai, és ez a film nem kíméli a nézőt, de mégis mint minden reggel, felkel a nap, és ragyogó fényével elűzi az árnyakat.

Magyar Állam- és Jogtörténeti Tudományos Diákköri hírek

Nagyon nagy örömünkre szolgál a Tanszéken, hogy még mindig tartja stabilan 50-60 fős létszámát a TDK. Technikai változás történt abban, hogy Pap Sándor leköszönt TDK titkári címéről, de természetesen ennek ellenére ezután is aktív tagja marad a diákköri üléseknek. Helyette a Mohácsi Barbara és Pafféri Zoltán látják el a szervezési teendőket.

Meglepetésünre, amennyire tartott tőle mindenki, olyan nagy sikert aratott az igazságügyi boncolás. Olyannyira, hogy még egy csoport számára megszervezzük az eseményt. A névsort kifüggesztjük a tanszéki hirdetőtáblára a boncolás időpontjával együtt. Emellett a TDK sikerét jelzi, hogy még mindig olyan nagy érdeklődésre tartanak számot az előadások, hogy Horváth Attila Börtöntetoválások című szeánsát sem tudtuk a számunkra kijelölt teremben megnézni, hanem át kellett menni egy előadóba.

A szünet sem törte meg a lelkesedést, így a megszokott létszámban élvezhettük Képes György talán rendhagyó (mivel nem magyar jogtörténet) összefoglalását az amerikai elnökválasztásról. A téma

érdekességét nem is annyira a magyar vagy nemzetközi jogtörténetre gyakorolt hatása adta, hanem inkább az aktualitás. „*A népre bízni a döntést olyan lenne, mint vakra bízni a színválasztást*” – hangzott az amerikai ars poetica. Az amerikai alkotmánytörténet mellett a rendszer gyakorlati problémáival is megismerkedhettünk számos példával illusztrálva.

Konkrét ajánlatunk a jövőre nézve: 2004. november 17. Horváth Attila kalauzol el minket a Terror Házába, bemutatja és kommentálja az érdeklődőknek ezen korszak sötét és kevésbé sötét oldalait. A távolabbi jövőben még három alkalom van hátra. Tervezzük a parlament látogatását is, de egyeztetés miatt még nem tudunk pontos időpontot közölni. Az utolsó TDK ülésre december 8-án fog sor kerülni, ahol leginkább egy beszélgetős összejövetel megszervezése lenne a célunk és némi „útravaló” adása a vizsgaidőszakra. Továbbra is nagyon sok szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt, régit és újat egyaránt! Továbbra is keressétek sötétkék plakátjainkat programajánlatainkkal!

IMPRESSZUM

Szerkesztette: Mohácsi Barbara

Címlapterv: Balogh Boglárka

Tördelés és korrektúra: Magyariné Horváth Ágnes, Mohácsi Barbara

Munkatársak: Beke-Martos Judit, Kiss Bernadett, Kun Dániel

Bathó Gábor, Pafféri Zoltán, Pap Sándor

Koronaőr